

Edwin E.Gordon'un İleri Yaşlar İçin Müziksel İşitme Testi Üzerine Bir İnceleme

Gülay GÖĞÜŞ*

ÖZET

Yüzyılımızın başından itibaren, zekayla ilgili testler olduğu gibi müzik yeteneğiyle ilgili testlerin oluşturulması da gündeme gelmiştir. Bu testlerin yakın geçmişteki en tanınmış olanları E.Gordon'a aittir.

Gordon'un 1989'da ilk kez uyguladığı ve daha öncekilerden farklı olarak ileri yaşlardaki öğrenciler için hazırladığı Müziksel İşitme Testi, bu özelliği nedeniyle müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumları için ayrı bir önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, testin 1998'de U.Ü.E.F. Müzik Eğitimi Bölümü son sınıfında bulunan 30 öğrenciye uygulanması ve sonuçları konu edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Gordon, Müzik, İşitme, Test.

SUMMARY

Since beginning of our century, as there are IQ tests it has been on the agenda to develop tests about music ability. The most known ones of these tests which have been constructed in recent past belong to E.Gordon.

"Advanced Measures of Music Audation" different from the previous ones, was designed for college and university and was first practised in 1989. The test is important to universities which give music education because of its special property.

In this study, it is mentioned about the test practised on 30 students fourth level of U.U.E.F. Music Education Department and its results.

Key Words: Gordon, Music, Audation, Test.

* Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi GSEB Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

GİRİŞ

Genel zeka ve zekayla ilgili yetenekler için standartlaştırılmış ölçütlerin geliştirilmesi, benzer yöntemlere müzikte de buşvurulabileceği düşüncelerini ortaya çıkarmıştır. Böylece zekayla ilgili testler olduğu gibi, yüzyılımızın başından itibaren müzik yeteneğiyle ilgili testlerin de oluşturulması gündeme gelmiştir.

Müzik yeteneğiyle ilgili standartlaştırılmış ilk testler Carl Seashore tarafından 1919'da Amerika'da denenmiştir. Yakın geçmişe ait testlerle ilgili olarak adını en çok duyuran çalışmalar ise Amerikalı Edwin E. Gordon'a aittir.

Bu çalışmada E. Gordon'un testleri hakkında kısa bilgiler verilir, özellikle lise ve üniversite düzeyindeki gençlere uygulanan Müziksel İşitme Testi tanıtılacak ve bu testle ilgili olarak U.Ü.E.F. Müzik Eğitimi Bölümü öğrencileri üzerinde yapılan küçük bir araştırma konu edilecektir.

E.GORDON'UN MÜZİK YETENEĞİ TESTLERİ

E.Gordon; müzik yeteneği, müziksel işitme, müzik öğrenme teorisi, müzikte ezgi ve ritm kalıpları, bebeklerde ve küçük çocuklarda müziğin gelişimi konularındaki araştırmalarıyla bu alana önemli katkıda bulunmuştur. O, ilgiyle karşılanan altı müzik yeteneği testinin sahibi olmasının yanında çeşitli kitap ve makalelerin de yazarıdır.

Bir araştırmacı ve teorisyen olarak bilinen Gordon'un çalışmaları, aynı zamanda tüm insanların yaşamındaki müziğin yeri ve değeri hakkında derin bir felsefeyi de içerir. Ona göre; "Diğer sanatlar gibi müzik de insanın gelişimi ve var olması için dil kadar önemlidir. Çocuk müzik yoluyla kendisi, çevresindeki diğer insanlar ve hayat hakkında görüş kazanır. Belki en önemlisi, müzikle daha iyi gelişebilir, hayal gücünü zenginleştirebilir. Müziksiz hayat herhalde çok çplak olurdu. Çünkü çocuğun müzik işitmeden veya müziğe katılmadan geçirdiği bir gün bile yoktur. Bu da, mümkün olduğu kadar müziğin benliğini anlayabilmesi için çocuğun bir avantajıdır. Sonuç olarak o, büyüdüğü zaman kendisinin iyi olduğuna inandığı bir müzik etkinliğine katılmaya, dinlemeye ve değerlendirmeye öğrenecek, böylece kültürel bilinçlenme sağlanarak onun hayatı kendisi için çok daha anlamlı olacaktır."¹

Bu görüşlerinden hareketle Gordon son yıllarda, bir aylıktan sekiz aylığa kadar olan bebeklerin müzik gelişimini ve sekiz aylıktan üç yaşına kadar olan çocuklardaki bu becerilerin durumunu araştırmaktadır. Onun son

¹ Edwin E. Gordon. *A Music Learning Theory for Newborn and Young Children* Chicago: GIA Publications, 1990, s. 2-3.

araştırması, "Müzik Öğrenme Teorisi"nin seviyelerini, işitmenin tip ve basamaklarını, gelişimsel ve dengelenmiş müzik yatkınlığını, hareket ve müzikteki ritmi araştırmaya odaklanmıştır.²

Gordon'un müzik yeteneği testlerinden en tanınmış ve yakın geçmişteki bu tür testlerin en başarılı olarak kabul edileni "Müzik Yatkınlığının Görünümü" (1965)'dür. Test, üç ana bölümden oluşmakta, her ana bölümün de kendi içinde alt bölümleri bulunmaktadır. Ana bölümler; "tonal betimleme" (ezgi ve armöni), "ritm betimleme" (tempo ve ölçü), "müziksel duyarlık" (cümleme, denge ve stil) olarak adlandırılmaktadır. Daha çok ortaokul ve lise öğrencileri üzerinde uygulanmaktadır. 30 yıldan fazla zamandır pek çok araştırmaya konu olmuş ve olumlu sonuçlarıyla dikkat çekmiş olan test, 1995'de yeniden düzenlenerek, günümüz teknolojisi araçlarıyla kayıtları yapılmıştır.³

Gordon'un "Müziksel İşitme" ile ilgili üç testi farklı yaşlardaki bireyler için üç farklı amaçla oluşturulmuştur. Bunlardan ilki, küçük çocukların müziksel becerilerini analiz etmek ve anlamak için bir oyun biçiminde düzenlenmiştir. Test, aynı zamanda çocukların müziksel gelişimine katkıda bulunmayı ve ailelere çocuklarının müziksel ihtiyaçları hakkında bilgi vermeyi de amaçlamaktadır. Çocukların tekrar tekrar bu oyunu oynamak isteyecekleri düşünülmektedir. Bu konudaki ikinci test ("Müziksel İşitmenin İlk ve Ara Ölçümleri"), çocukların müziksel potansiyelini ölçmek ve tanımlamak için düzenlenmiştir. Kendi içinde benzer iki testten oluşur, özel müzik becerisi veya okuma gerektirmez. "İlk test" 3. sınıf öğrencilerine, "ara test" ise ilk testi gereğinden fazla kolay bulan daha büyük (5., 6. sınıf) öğrencilere önerilir.⁴

Gordon, 1989'da daha büyük yaşta kişiler için bir Müziksel İşitme Testi yayımladı. Nota veya müzik bilgisi gerektirmediği için müzik alanında eğitim görmüş veya görmemiş olan herkese uygulanabilecek bu test, 30 sorudan oluşmaktadır. Kasete kayıt edilmiş test sorularının uygulanması 20 dakikayı alır. Her biri bir çift müziksel cümlecikten oluşan sorular, bilgisayar üzerinde programlanarak synthesizerda çalınmıştır.⁵

Öğrenciden her sorudaki müziksel cümleciklerin aynı veya farklı olduğuna karar vermesi, eğer farklı ise bu farklılığın ses değişikliği ile mi yoksa ritm değişikliği ile mi olduğunu belirlemesi istenir. Cevaplar, cevap kağıdı üzerindeki sütunlar üzerine işaretlenir. Verilen cevapların puanlanması sonucunda "ritm" ve "ses" ile ilgili olmak üzere iki çeşit puan ortaya çıkarılır. Puanlar, yanlış cevaplar için yapılan eksiltmelerle düzeltilir. (Boş bırakılan

² Edwin E. Gordon. # 10522 Website (İnternet yoluyla alınmıştır), s.2.

³ Aynı, s. 5.

⁴ Aynı, s.3.

⁵ Edwin E. Gordon. *Taking Another Look at The Established Procedure for Scoring The Advanced Measures of Music Audation* GIML Monograph Series Number 2. Gordon Institute for Music Learning, 1997, s. 72.

cevaplar için herhangi bir eksiltme yapılmaz.) Ritm ve ses puanları birlikte toplam ham puanı oluşturur. Test için kullanılan bu hesaplama süreci ile ilgili olarak yaptığı bir araştırmada Gordon, sekiz farklı hesaplama biçimini karşılaştırmıştır. Sonuçta önerdiği hesaplama sürecinin diğerlerine göre daha geçerli sonuçlar çıkarabilecek özellikte olduğunu bulmuştur. En fazla 80 olabilen ham puanlar, daha sonra müzikle ilgili olan veya olmayan öğrenciler için oluşturulmuş normlara göre belirlenen puanlara çevrilir.⁶

Test, yayımlandığı yıl (1989), ABD'nin altı farklı coğrafya bölgesinde bulunan 27 eyaletteki 54 yükseköğretim kurumunda öğrenci olan 5336 kişilik bir örneklem grubuna uygulanarak ulusal bir standart oluşturma amaçlanmıştır. Uygulamaya katılanların 3206'sı müzik, 2130'u ise müzik dışındaki alanlarda üniversite öğrencileridir. Araştırmanın sonucunda testin geçerliği, güvenilirliği konusunda olumlu sonuçlar alınırken, ses ve ritimle ilgili puanlar arasındaki ilişki, her sorunun zorluğu ve ayırt ediciliği, düzeltilmiş ve düzeltilmemiş puanlar arasındaki ilişkiler hakkında da bilgi sahibi olunmuştur.⁷

Testin, yüksek okulların müzik bölümlerine girmek için belirlenen ölçütün bir parçası olarak hizmet etmede, müzik veya bir başka daldaki yüksek okul öğrencileri arasında müzikte başarılı olabilecekleri saptamada, bireysel farklılıkları olanları saptayarak uyum gereksinimi olan öğrencileri ayırmada yararlı olabileceği belirtilmektedir.⁸

GORDONUN İLERİ YAŞLAR İÇİN MÜZİKSEL İŞİTME TESTİNİN U.Ü.E.F. MÜZİK EĞİTİMİ BÖLÜMÜ'NDE UYGULANMASI

Test, 1994 girişli U.Ü.E.F. Müzik Eğitimi Bölümü öğrencilerinden çoğu 1998 yılında mezun olma durumuna gelen 30 kişilik bir gruba öğretim yılı sonunda (Haziran 1998) uygulanmıştır. Uygulama 20 dakika sürmüştür.

Test sonucunda alınan puanlar, Gordon'un önerdiği hesaplama sürecine uygun olarak değerlendirilmiş ve (80 üzerinden) elde edilen ham puanlar, müzik alanıyla ilgili öğrencilerin normlarına göre oluşturulmuş olan (99 üzerinden) puanlara çevrilmiştir. Testten alınan puanlar 32 ve 90 arasında değişmekte, dolayısıyla puanların dizi genişliği (R) 58 olarak ortaya çıkmaktadır. Test puanlarının standart kayması (S) 15.25'dir.

Test puanlarının ortalaması 54, ortancası 54.5'dur. Bu durumda dağılımın çarpıklığı - 0.09 olarak hesaplanmakta ve testin adaylara biraz kolay geldiği anlaşılmaktadır. Testin ortalama güçlüğü'nün 54.54 olması da öğrenci grubuna biraz kolay geldiği sonucuna uygun düşmektedir. Ancak

⁶ Edwin E. Gordon, *Manual For the Advanced Measures of Music Audation* Chicago: GIA Publications, 1989, S. 30-31

⁷ Aynı, s. 37-51.

⁸ Aynı, s. 86.

öğrenci grubunun en az dört yıldır müzik eğitimi aldığı ve çoğunluğunun mezun olma durumuna geldiği düşünülürse bu durumun normal olduğu kanısına varılmaktadır. Hatta bazı puanlar, böyle bir gruptan umulanın altına düşmüştür. Nitekim testte yer alan 30 soru ayrı ayrı incelendiğinde, üç sorunun tüm grup tarafından doğru yapıldığı, buna karşılık yedi sorunun grubun yarısı tarafından bile doğru yapılamadığı görülmüştür.

Denek öğrenci grubuna aynı gün ikinci bir test daha uygulanmıştır. Bu, araştırmacının dört yıl önce (1994) bir tez çalışması kapsamında geliştirdiği "Deneme Yetenek Testi" (DYT)'dir. Aynı öğrenci grubunun da içinde olduğu 41 kişi okula girerken (1994'de) uygulanmış olan bu test, bu ilk uygulama sonucunda geçerlik ve güvenirlik açısından olumlu sonuçlar vermişti.⁹

100 üzerinden değerlendirilen DYT'nin ikinci uygulamasındaki puanları 50 ve 82.5 arasında değişmektedir ($R=32.5$). Testin aritmetik ortalaması ve ortalama gücü 66.5'dur. Bu görünümüyle testin öğrenci grubuna çok zor gelmediği düşünülebilir. Ancak 82.5'un üzerinde puana ulaşamaması ve puan dağılımı çarpıklığının 0.64 olması testin başka bir açıdan bakıldığında öğrenci grubuna (özellikle grubun uzun bir müzik eğitimi aldığı düşünüldüğünde) zor gelen soruları olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Bu iki test puanları arasında bir ilişki olup olmadığı da araştırılmış ve $r=.34$ katsayısı elde edilmiştir. Ortaya çıkan bu değerden hareketle iki testin puanları arasında pozitif ama küçük bir ilişkinin varlığından söz edilebilir.

Ayrıca Gordon'un testinden alınan puanlar, öğrenci grubunun üç yıl (altı yarıyıl) boyunca aldığı Müziksel İşitme ve Okuma dersi notlarının ortalaması ile de kıyaslanmış ve $r=.33$ katsayısı elde edilmiştir. Bu değer, kıyaslanan ölçümler arasında küçük ama pozitif bir ilişki bulunduğunu göstermektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Yüzyılımızın başından itibaren, zekayla ilgili testler olduğu gibi müzik yeteneğiyle ilgili testlerin oluşturulması da gündeme gelmiştir. Bu testlerin yakın geçmişte en çok adını duyuranları Amerikalı E.Gordon'a aittir.

Gordon'un 1989'da ilk kez uyguladığı ve daha öncekilerden farklı olarak ileri yaşlardaki öğrenciler (üniversite öğrencileri) için hazırladığı Müziksel İşitme Testi, bu özelliği nedeniyle müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumları için ayrı bir önem taşımaktadır. Dolayısıyla testin Türkiye'de çok az sayıda rastlanan bu tür test uygulamaları arasında yerini alması gerektiği düşünülmektedir.

⁹ Gülay Göğüş, "Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümlerine Giriş Yetenek Sınavlarının Değerlendirilmesi" Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi. İst. Tek. Ün. Sosyal Bilimler Enst. 1995, s. 108-117.

Test, çoğunluğu U.Ü.E.F. Müzik Eğitimi Bölümü son sınıfta bulunan 1994 girişli 30 kişilik bir öğrenci grubuna uygulanmıştır. Bu uygulamayla test hakkında Türkiye ile ilgili olarak ilk verilere ulaşılması ve grup küçük de olsa ilk ipuçlarının elde edilmesi amaçlanmıştır.

Testle ilgili olarak aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- Kasede kaydedilmiş soruların uygulanması sırasında grup tarafından herhangi bir anlaşılma zorluğu çekilmemiştir.

- Testin ortalama güçlük derecesi üzerinde yapılan hesaplamalardan, gruba biraz kolay geldiği anlaşılmıştır. Bu durumun, testin uygulandığı grubun dört yıllık bir müzik eğitimi alan ve çoğu son sınıfa gelmiş öğrencilerden oluşması nedeniyle ortaya çıktığı düşünülmüştür.

- 30 soruluk testin, her sorusu aynı ayn değerlendirildiğinde ise; üç soru grubun tamamı tarafından yanıtlanırken yedi sorunun grubun yarısı tarafından bile yanıtlanamadığı görülmüştür. Bu durum, testin tamamının öğrenci grubuna kolay gelmesine karşın, bazı soruların zor olduğunu göstermektedir.

- Test puanlarının, daha önce denemesi yapılan ve araştırmacının geliştirdiği Deneme Yetenek Testi (DYT)'nin aynı gruba uygulanmasından elde edilen sonuçlarla karşılaştırılması yapılmış ve küçük olmakla birlikte pozitif bir ilişki elde edilmiştir ($r=.34$).

- Test puanlarının uygulandığı öğrenci grubunun üç yıl boyunca aldığı Müziksel İşitme ve Okuma dersinin ortalama başarı notlarıyla yapılan karşılaştırması sonucunda yine küçük ama pozitif bir ilişki elde edilmiştir ($r=.33$).

Bu sonuçlardan yola çıkılarak,

- Gordon'un yetişkinler için hazırladığı Müziksel İşitme Testi, ortaöğretimi bitiren müzik eğitimi almış ve almamış gençlere uygulanarak sonuçlar üzerinde araştırmalar yapılmalı, böylece daha kapsamlı bilgiler edinilmeli.

- Bu testin, müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarına giriş sınavlarının bir parçası olarak kullanılmasının uygunluğu konusunda araştırmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. GORDON, EDWIN E. A: *Music Learning Theory for Newborn and Young Children* Chicago: GIA Publications, 1990.
2. GORDON; E.E. : # 11522 Website (İnternet yoluyla alınmıştır)

3. GORDON, E.E.: *Taking Another Look at The Established Procedure for Scoring The Advanced Measures of Music Audation* GIML Monograph Series Number 2. Gordon Institute for Music Learning; 1997.
4. GORDON, E.E.: *Manuel For the Advanced Measures of Music Audation* Chicago: GIA Publications. 1989.
5. GÖĞÜŞ, GÜLAY.: "Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümlerine Giriş Yetenek Sınavlarının Değerlendirilmesi" Yayımlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi. İstanbul Tek.Un. Sosyal Bilimler Enst. 1995.